

Pargas stad/Paraisten kaupunki

Omaishoidon myöntämisperusteet

6.6.2019

1. Omaishoidontuki	1
2. Tuen myöntämisen edellytykset	1
3. Palvelutarpeen ja omaishoitajan soveltuvuuden arviointi ...	2
4. Omaishoidontuen palkkioluokat	3
- Alempi palkkioluokka	3
- Ylempi palkkioluokka	3
- Ylin palkkioluokka	4
- Erityispalkkioluokka	4
5. Hoitopalkkion maksaminen	5
6. Omaishoitajalle järjestettävä vapaa	5
7. Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut	6
8. Omaishoitajalle järjestettävä valmennus	6
9. Omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset	6
10. Asiakasmaksut	7

1. Omaishoidon tuki

Omaishoidon tuki perustuu omaishoidon tuesta annettuun lakiin (937/2005) ja siihen tehtyihin muutoksiin (950/2006, 318/2011, 511/2016). Paraisten kaupungin sosiaali- ja terveystalautakunnan on hyväksynyt myöntämisperusteet ja palkkioluokat 6.6.2019.

Omaishoidon myöntämisperusteissa tarkoitetaan:

- 1) **omaishoidolla** vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla;
- 2) **omaishoitotosopimuksella** hoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan välistä toimeksiantosopimusta omaishoidon järjestämisestä;
- 3) **omaishoitajalla** hoidettavan omaista tai muuta hoidettavalle läheistä henkilöä, joka on tehnyt omaishoitotosopimuksen;
- 4) **omaishoidon tuella** kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista;

Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu omaishoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta, tuesta ja lakisääteisestä vapaasta sekä omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tuki voidaan myöntää määrärahojen puitteissa.

2. Omaishoidontuen myöntämisen edellytykset

Lain omaishoidon tuesta 3 §:n perusteella omaishoidon tukea voi myöntää jos;

- 1) henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa,
- 2) hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla,
- 3) hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia,
- 4) omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää,
- 5) hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva tai muutettavissa sopivaksi
- 6) tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

Omaishoidon tuki sisältää rahana suoritettavan hoitopalkkion. *Hoitopalkkion suuruus määräytyy porrastettuna hoidon ja huolenpidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella.* Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain hoitopalkkion vähimmäismäärän ja palkkioihin tehtävän indeksikorotuksen.

Omaishoito on kotona tapahtuvaa hoitoa ja huolenpitoa. *Hoito ja huolenpito on henkilökohtaista, sitovaa ja päivittäistä.* Henkilökohtaiseen hoitoon sisältyy; henkilökohtainen hygienia, pukeutuminen, ruokailussa avustaminen, liikkuminen, ulkoilu, hoidolliset toimenpiteet, avustaminen wc-käynneillä, lääkehoito, valvonta / turvallisuus, ohjaus, avustaminen. Sairaana tai vammaisen lapsen hoidon sitovuutta arvioitaessa vertailussa on samanikäisen terveen lapsen hoito. Vanhemman ja hoitajan roolit tulee pitää toisistaan erillään. Vanhemmuutta tuetaan tarvittaessa muilla tukimuodoilla.

Tukeen ei ole oikeutta, jos hoidettavan avuntarve kohdistuu pelkästään asiointi- ja kodinhoitotehtäviin. Valvonnassa ja ohjauksessa voidaan käyttää apuna teknisiä apuvälineitä.

3. Palvelutarpeen ja omaishoitajan soveltuvuuden arviointi

Hoitajan tulee olla 18 vuotta täyttänyt elämäntilanteensa, hoitotaitojensa, voimavarojensa, terveytensä ja toimintakykynsä puolesta soveltuva omaishoitajaksi. Hoitajan tulee kyetä kantamaan kokonaisvastuu hoidettavasta.

Arvioitaessa hoitajan soveltuvuutta hoitotehtävään voi soveltuvuuteen vaikuttaa hoitajan fyysinen ja psyykinen terveydentila, mahdolliset sairaudet ja niiden vaatima hoito, hoitajan toimintakyky ja voimavara, kuten kyky selviytyä päivittäisistä toiminnoista.

Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoitajalla on todettu päivittäiseen päätöksentekokykyyn vaikuttava muistisairaus, vakavia mielenterveyden ongelmia ja/tai päihteiden väärinkäyttöä. Omaishoidontukea ei myönnetä, jos hoitajan toimintakyky, terveydentila, perhetilanne tai elämäntilanne selvästi rajoittaa häntä toimimasta omaishoitajana, vaikka hoidettavalle järjestetään riittävä määrä palvelua hoidon toteutumiseen (ratkaisu on hoidettavan edunmukainen). Tarvittaessa hoitajan on esitettävä lääkärintodistus terveydentilastaan.

Palvelutarpeen arviointi ja muiden välttämättömien palveluiden tarve ja määrä arvioidaan sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen toimesta tehdyllä kotikäynnillä. Päätös perustuu aina kokonaisarviointiin. Päätöksenteon tukena käytetään yksilökohtaista harkintaa. Yli 65-vuotiaan hoitoisuuden ja toimintakyvyn arvioinnissa hyödynnetään RAVA toimintakykymittaria. Lasten ja nuorten palvelutarpeen arvioinnissa huomioidaan lapsen/nuoren ikätasoa vastaava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve. Lisäksi arvioidaan mm. liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja, sosiaalisia taitoja sekä hoitotoimenpiteiden tarvetta.

Omaishoidon palvelutarpeen arvioinnin aikana arvioidaan mm.

- hoidettavan kyky selviytyä arjen perustoiminnoista
- hoidettavan tunteiden hallinta ja todellisuuden taju
- hoidettavan muisti ja päätöksentekokyky
- hoidettavan terveydentila, toimintakyky ja voimavarat

- hoitajan terveydentila, toimintakyky ja voimavarat
- hoitajan elämäntilanne ja kyky hoitaa ja auttaa läheistään
- koti hoitoympäristönä

Mikäli kriteerit omaishoidon tuen myöntämiseen eivät täyty, turvataan omaisen ja hakijan hyvinvointi tarjoamalla muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.

4. Omaishoidon tuen palkkioluokat

Palkkion taso määräytyy hoidon ja huolenpidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan. Palkkioluokka määräytyy alemman palkkioluokan mukaisesti, mikäli hoidettava saa runsaasti muita palveluja (henkilökohtaista apua, useita kotihoidonkäyntejä päivässä).

Hoitopalkkio maksetaan omaishoitajalle. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa, josta suoritetaan ennakonpidätys. Hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain [\(395/2006\) 96 §:ssä](#) tarkoitetulla palkkakertoimella. 6 § [\(3.11.2006/950\)](#)

Hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä pienemmäksi, jos hoidon sitovuus on vähäisempää kuin omaishoitajain 4 §:n 1 momentissa edellytetään ja hoidon ja huolenpidon tarve on vähäistä; taikka siihen on hoitajan esittämä erityinen syy.

ALEMPI PALKKIOLUOKKA

Hoidettava tarvitsee heikentyneen toimintakyvyn, sairauden tai vamman vuoksi toistuvasti päivittäin hoitoa, huolenpitoa, tukea, ohjausta ja/tai valvontaa henkilökohtaisissa toiminnoissa. Näitä ovat esimerkiksi hoidettavan avustaminen tai ohjaaminen WC – toiminnoissa ja hygienia hoidossa, peseytymisessä, pukeutumisessa, ruokailun järjestämisessä ja/tai syömisessä, lääkehoidon toteutuksessa, liikkumisessa/siirtymisissä, kognitiivisissa toiminnoissa (muisti, psyyke, ymmärtäminen). Hoidettava voi kyetä itse vastaamaan/selviytymään joistakin henkilökohtaisista toiminnoista ikätason mukaisesti.

Valvonnan ja konkreettisen avun tarve ei ole ympärivuorokautista. Hoidettava voi olla osan päivää yksin eikä tarvitse säännöllisesti apua yöllä. Hoidettavan ja hoitajan ei tarvitse asua samassa taloudessa, mutta hoitajan tulee sitoutua toistuvaan päivittäiseen hoitoon ja huolenpitoon. Hoidettava voi olla päiväkodissa, koulussa, päivätoiminnassa tai muussa hoitopaikassa päivän aikana. Päävastuu päivittäisen hoivan toteutuksesta on omaishoitajalla.

Omaishoitaja vastaa osaltaan hoidettavan hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjatusta hoidosta, huolenpidosta, tuesta, ohjauksesta ja/tai valvonnasta sellaisten tarvittavien palvelujen tukemana, että hänen on tai olisi mahdollista tehdä osa- tai kokoaikaista ansiotyötä ja hyödyntää tarvittaessa erilaisia työelämän joustoja.

YLEMPI PALKKIOLUOKKA

Hoidettava tarvitsee lähes jatkuvasti heikentyneen toimintakyvyn, sairauden tai vamman vuoksi ympärivuorokautisesti hoitoa, huolenpitoa, tukea, ohjausta ja/tai valvontaa henkilökohtaisissa toiminnoissa. Näitä ovat esimerkiksi hoidettavan avustaminen ja ohjaaminen WC – toiminnoissa ja hygienia hoidossa, peseytymisessä, pukeutumisessa, ruokailun järjestämisessä ja/tai

syömisessä, lääkehoidon toteutuksessa, liikkumisessa/siirtymisissä, kognitiivisissa toiminnoissa (muisti, psyyke, ymmärtäminen).

Avuntarve on pääsääntöisesti ympärivuorokautista, avuntarve myös öisin. Hoidettava voi olla päiväkodissa, koulussa, päivätoiminnassa tai muussa hoitopaikassa päivän aikana. Päävastuu hoidosta on omaishoitajalla. Hoidettava ei voi asua yksin.

Omaishoitaja vastaa osaltaan hoidettavan hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjatusta hoidosta, huolenpidosta, tuesta, ohjauksesta ja/tai valvonnasta sellaisten tarvittavien palvelujen tukemana, että hänen on tai olisi mahdollista tehdä osa- tai kokoaikaista ansiotyötä ja hyödyntää tarvittaessa erilaisia työelämän joustoja.

YLIN PALKKIOLUOKKA

Hoidettava tarvitsee jatkuvasti heikentyneen toimintakyvyn, sairauden tai vamman vuoksi ympärivuorokautisesti hoitoa, huolenpitoa, tukea, ohjausta ja/tai valvontaa henkilökohtaisissa toiminnoissa. Näitä ovat esimerkiksi hoidettavan avustaminen ja ohjaaminen WC – toiminnoissa ja hygienia hoidossa, peseytymisessä, pukeutumisessa, ruokailun järjestämisessä ja/tai syömisessä, lääkehoidon toteutuksessa, liikkumisessa/siirtymisissä, kognitiivisissa toiminnoissa (muisti, psyyke, ymmärtäminen).

Avuntarve on ympärivuorokautista, avuntarve myös öisin. Hoidettava ei ole säännöllisesti muualla päivän aikana. Päävastuu hoidosta on omaishoitajalla.

Omaishoitaja vastaa osaltaan hoidettavan hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjatusta hoidosta, huolenpidosta, tuesta, ohjauksesta ja/tai valvonnasta.

ERITYISPALKKIOLUOKKA

Siirtymävaiheen hoitopalkkio on tarkoitettu hoidollisesti raskaalle ajalle edellyttäen, että omaishoitajia on lyhytaikaisesti estynyt tekemästä työtä tai täysiaikaista opiskelua. Kysymys on aina lyhytaikaisesta hoidosta ja huolenpidosta, joka säädösten mukaan on kestoaltaan enintään kuusi kuukautta. Tuki mahdollistaa omaishoitajan töistä poisjäämisen raskaan hoitajakson ajaksi. Hoidettava tarvitsee jatkuvasti heikentyneen toimintakyvyn, sairauden tai vamman vuoksi ympärivuorokautisesti jatkuvasti hoitoa, huolenpitoa, tukea, ohjausta ja/tai valvontaa henkilökohtaisissa toiminnoissa. Näitä ovat esimerkiksi hoidettavan avustaminen ja ohjaaminen WC – toiminnoissa ja hygienia hoidossa, peseytymisessä, pukeutumisessa, ruokailun järjestämisessä ja/tai syömisessä, lääkehoidon toteutuksessa, liikkumisessa/siirtymisissä, kognitiivisissa toiminnoissa (muisti, psyyke, ymmärtäminen). Avuntarve on ympärivuorokautista, avuntarve myös öisin. Hoidettava ei ole säännöllisesti muualla päivän aikana. Päävastuu hoidosta on omaishoitajalla.

Siirtymävaihe voi olla esim. terminaalivaiheen hoitoa, toipumista vakavasta onnettomuudesta tai leikkauksesta.

Edellytyksenä hoitopalkkion maksamiselle on, ettei hoitajalla ole kyseisellä ajalla merkittäviä tuloja eikä oikeutta sairausvakuutuslain 10 luvun mukaiseen erityishoitorahaan tai vuorotteluvapaalain 13§:n mukaisen vuorottelukorvaukseen.

5. Hoitopalkkion maksaminen

Tuki myönnetään sen kuukauden alusta lähtien, jolloin hakemus on jätetty. Tuki maksetaan kuukausittain jälkikäteen 10 päivää. Jos hoidettava on suunnitellusti lyhytaikaishoidossa, intervallijaksolla, laitoshoidossa, kuntoutuksessa tai vastaavassa toimintayksikössä taikka hoitaja on estynyt huolehtimasta hoidettavasta oman sairauden tai muun esteen vuoksi, sovelletaan 7 vuorokauden kuukausittaista karenssi-aikaa ennen tuen maksamisen keskeyttämistä.

Jos hoidettava on sairaalahoidossa oman terveydentilansa johdosta, laki edellyttää tuen maksamisen keskeyttämistä vasta yhden kuukauden kuluttua. Kuolemantapauksessa tai siirtyminen pitkäaikaiseen laitoshoitoon/ palveluasumiseen tuen maksaminen keskeytyy lain mukaan kyseisen kuukauden viimeisenä päivänä, kuitenkin karenssi-aikaa noudattaen.

Omaishoitaja ei ole työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa, vaan kysymyksessä on toimeksiantosopimussuhde. Kaupungilla on tapaturmavakuutus (608/1948) 57 §:n 1 momentin mukaan sopimuksen tehneille omaishoitajille. Omaishoitajalle kertyy eläkettä 68-vuotiaaksi saakka kunnallisen eläkelain mukaan. Eläkeasioista saa lisätietoa kuntien eläkevakuutuksesta www.keva.fi.

6. Omaishoitajille järjestettävä vapaa

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata 3 vrk. kuukaudessa. Lakisääteisen vapaiden pitäminen ei vähennä hoitopalkkion määrää. Lakisääteiset vapaat tulisi pitää kalenterivuoden aikana, eikä niitä voi siirtää seuraavalle vuodelle. Vapaapäiviä ei voi pitää etukäteen.

Lakisääteisistä ja muista vapaista sovitaan yksilöllisesti. Vapaapäivät järjestetään joko;

- sijaishoitona toimeksiantosopimuksella
- päivätoiminta
- perhehoitona
- lyhytaikaishoitona palvelutalossa tai laitoshoidossa
- sijaishoitokäynteinä

Vapaat järjestetään mahdollisuuksien mukaan omaishoitajan ja hoidettavan toiveiden mukaisesti. Ehdotonta oikeutta vapaiden järjestelyyn hoidettavalla tai hoitajalla ei ole.

Oikeutta lakisääteiseen kolmen vuorokauden mittaiseen vapaaseen ei ole silloin, jos hoidettava on muualla kuin omaishoitajan hoidossa seitsemän (7) vrk. tai enemmän kuukaudessa. Omaishoitaja voi pitää vapaansa useampana alle vuorokauden pituisena jaksana.

Mikäli omaishoidon vapaat järjestetään sijaishoitona toimeksiantosopimuksella, sijaishoitajan kanssa tehdään toimeksiantosopimus. Sijaishoitajan tulisi olla tehtävään soveltuva henkilö jonka omaishoitaja ja hoidettava itse ovat valinneet.

Sijaishoitajan terveyden ja toimintakyvyn on vastattava omaishoidon asettamia vaatimuksia. Järjestelyn on myös arvioitava olevan hoidettavan henkilön edun mukainen.

Vapaa vuorokausi voidaan myös pilkkoa esim. 4x6 tuntia osiin, jolloin tulee yhteensä 24 tuntia neljän päivän aikana. Palkkio maksetaan aina vuorokaudelta. Sijaishoitaja rinnastuu työoikeudellisen asemansa sekä eläke- ja tapaturmavakuutusturvan osalta omaishoitajaan.

Kaupungin omia sijaishoitajia voidaan hyödyntää kaiken ikäisten omaishoitotilanteissa harkinnan ja mahdollisuuksien mukaan. Sijaishoitokäynnit eivät korvaa lastenhoitoa vanhemman/vanhempien työssä käynnin aikana. Sijaishoitokäynnit ovat maksuttomia.

7. Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut

Palveluohjaus on keskeisessä roolissa omaishoitajan hoitotehtävää tukevien palvelujen suunnittelemisessa. Sen tavoitteena on helpottaa, neuvoa, auttaa ja tukea palveluita hakevien ihmisten ja palveluja jo saavien asiakkaiden elämää sekä koordinoita ja sujuvoittaa palveluiden kohdentumista asiakkaiden arvioitujen palvelutarpeiden mukaan. Palveluohjaukselle on tyypillistä verkostomainen työskentelytapa yhteistyössä eri tahojen ammattilaisten sekä omaisten kanssa. Hoitopalkkion ohella kunnan tulee järjestää hoitotyön vaatimat välttämättömät muut palvelut, joita voivat olla arjessa pärjäämistä ja kotihoidon palveluita täydentävät tukipalvelut kotiin. Tukipalveluita ovat mm. ateriat-, kauppa-, asiointi-, siivous-, vaatehuolto-, kuljetus- ja saattajapalveluilla sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluilla. Kotihoito voi sisältää hoito- ja hoivapalveluja, joissa yhdistyy asiakkaan tarvitsema kotipalvelu ja kotisairaanhoido. Palveluista sovitaan tarkemmin hoito- ja palvelusuunnitelmassa.

8. Omaishoitajille järjestettävä valmennus

Omaishoitajalle järjestetään valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten. Valmennuksessa käsitellään esimerkiksi omaishoitajan asemaan ja hyvinvointiin sekä kunnan ja omaishoitajan yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä sekä avustamisen ja hoivatyön perusteisiin liittyviä kysymyksiä. Valmennuksella voidaan edistää hoidon laatua ja varmistaa, että omaishoitajat toteuttavat hoidettavien toimintakykyä ylläpitäviä ja edistäviä toimintatapoja. Mahdollisuudesta osallistua omaishoitajien valmennukseen tiedotetaan säännöllisesti omaishoitosuhteen ajan, sopimus- ja seurantakäynneillä. Valmennukseen voi ilmoittautua itsenäisesti tai omaishoidon palvelujen työntekijän välityksellä.

9. Omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastus

Omaishoitajalle järjestetään hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan ja hoitotehtäväänsä tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja. Hyvinvointi- ja terveystarkastusten tavoitteena on omaishoitajien hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn arviointi, ylläpitäminen ja edistäminen sekä sairauksien ehkäiseminen ja tunnistaminen. Tarkastuksella tavoitellaan ongelmien tunnistamista ja hoitamista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Samalla omaishoitajaa tuetaan tekemään hänen omaa terveyttään ja hyvinvointiaan edistäviä valintoja. Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastuksen tekee terveydenhuollon ammattihenkilö, joka on perehtynyt omaishoitoon liittyviin erityiskysymyksiin, kuten terveydenhoitaja. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat maksuttomia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n 1 kohdan perusteella.

10. Asiakasmaksut

Kaupungin omaishoidettavalle ja omaishoitajalle järjestämistä palveluista peritään maksut sosiaali -ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) ja asetuksen (912/1992) sekä kunnan vahvistamien taksojen mukaisesti.
<https://www.kuntaliitto.fi/asiiantuntijapalvelut/sosiaali-ja-terveysasiat/sosiaali-ja-terveydenhuollon-asiakasmaksut/omaishoidon-maksut>

Omaishoidosta maksettavasta palkkiosta ei peritä hoidettavalta asiakasmaksua.

Omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana hoidettavalle annettavista palveluista peritään hoidettavalta asiakasmaksulain 6 b:n mukainen maksu riippumatta siitä, mitä palvelua käytetään. Poikkeuksena ovat palvelut, jotka on säädetty kokonaan tai osittain maksuttomiksi. Vapaasta, joka pidetään useammassa alle vuorokauden mittaisessa jaksossa, peritään yksi maksu vuorokautta kohden.